

Prispevek za posvet na temo medverskega dialoga
Ministrstvo za kulturo 11.3. 2015

Svetovnonazorska kozmološka skupnost UPASANA – sanjava prostost duha
NVVZ Marko Hren

- Naslov: **Potencialne Moči Starih Znanj –**
- Podnaslov: Prispevek k začetku dialoga o predkrščanskih kozmologijah na
ozemlju Republike Slovenije

Zvezdni prah smo in v zvezdni prah se povrnemo

Vsebina

Povzetek	2
I. UVOD - RAZLOGI za medverski dialog.....	2
II. ČASOVNICA – kronologija pomembnih mejnikov	7
Primeri Dobrih praks in temelji medverskega dialoga v zgodovini:	10
Sveženj BELIN&BELCA; Dev - Zupan	11
Sveženj STAROSLAV / Prešeren – Hribar - Fabiani - Zajec; reinterpretacija Krsta pri Savici in Prešernovega spomenika.....	11
Sveženj PEHTA: Vandot - Gale	12
III. PREDLOGI strukturne in sistemske narave.....	13
Prva raven potreb – ezoterični del	14
Druga raven potreb – skupen nastop do zakonodajalca / države / družbenega okolja.....	14
Tretja raven potreb – pravičnost.....	14
Poteze simbolne narave; predlogi Ministrstvu za kulturo	17

Povzetek

Marko Hren, NVVZ bo v svojem prispevku pozdravil interes vlade po kvalitetnem med-religijskim dialogu, nanizal bo razloge, zakaj meni, da je transverzalen upasanski dialog dobrodošel, potreben in utemeljen, za nov razvojni podjem države in za upasanost Slovenije s sodobnimi trendi pa tudi nujen. Razloge bo sidral tako v identificiranih potrebah današnjega časa kot v znamenjih, ki so jih prispevali slovenski ustvarjalci v minulih stoletjih in v pomembnih dogodkih, tudi dobrih praksah, ki se ustvarjajo v sedanjosti. Razlogi za sodelovanje verskih skupnosti so predstavljeni v treh sklopih potreb – ezoterični, pragmatični in pravičniški, istim sklopom pa sledijo tudi predlogi za nadaljevanja sodelovanja verskih/upasanskih skupnosti in države. Pri tem bo izpostavil UPASANIN predlog za nov koncept sožitja različnosti, ki naj nadomesti dosedanji koncept sprave, kar UPASANA SPD predlaga kot nosilno vsebino dialoga. Znotraj tega projekta predlaga udejanjenje že od leta 2008 načrtovanega, a doslej nezačetega projekta Ministrstva za kulturo za vzpostavitev muzeja »posebnega pomena« v stavbi PROŠTIJA na Blejskem otoku. NVVZ Hren poziva vse verske skupnosti, da na daljši seznam uvrstijo simbole in dokumente za ta bodoči muzej, na ta način bi spredli dobro prakso evidentiranja ključnih momentov, ki kažejo na to, kako je v preteklosti živela »duša naroda«. Ministrstvu za kulturo predlaga tudi tri simbolne projekte. Prvi: uprizoritev BELINA, prve opere v Slovenskem jeziku, posvečene božanstvu Belinu. Drugi: reinterpretacija Krsta in Prešernovega spomenika z vidika vsebin predkrščanske kozmologije. In tretji: določitev imena muzejskemu trgu na Metelkovi, imena, ki bo – z vidika kulturne dediščine odražalo kreativno, ustvarjalno iskro prostora, s katerim upravljamo prebivalci Slovenije: predlaga ime Svarožji trg.

I. UVOD - RAZLOGI za medverski dialog

V samem izhodišču razprave predlagam, da temo medverskega dialoga mislimo kot razvojno temo. Zato, ker vsa znanja, ki obstajajo v bazenu jeder kozmoloških premišljevanj sama po sebi potencialno prispevajo k razvojnim usmeritvam in drugič zato, ker potencialni in realni medverski konflikti predstavljajo visoko tveganje ali breme družbenemu dogovoru, ki je potreben za globinske razvojne premike. Nenazadnje tudi zato, ker je leto 2015 Evropsko leto za razvoj.

Na ravni OZN dosedanji razvojni cilji tisočletja in trajnostnega razvoja¹ konvergirajo v Agendo 2015-2030; tokrat multilateral (OZN) razvoj domišlja po načelu univerzalnosti. Torej, Slovenija bo morala uresničiti ista načela kot države »v razvoju«, ki so doslej prejemale razvojno pomoč. **Tradicionalno² znanje je del univerzalne razvojne agende**, splošno sprejeta je tudi paradigma vključevanja tradicionalnih znanj v politike trajnostnega razvoja. Tudi tradicionalnega predkrščanskega znanja in kulture, ki je impregnirana v prostor, s katerim upravljamo prebivalci Slovenije, ne bomo več mogli držati pod preprogo. Je integralen del

---

¹ T.i. Millennium development Goals; več na <http://www.un.org/millenniumgoals/> in na spletni strani Komisije ZN za trajnostni razvoj <https://sustainabledevelopment.un.org/csd.html>.

² Ko UPASANA zapiše besedo »tradicionalno« s tem misli staroselsko, predkrščansko kulturo. V Sloveniji se pogosto pridevnik »tradicionalno« neprimerno uporabi za opredelitev domnevno večinske religije v odnosu do Islama, Budizma, Evangeličanstva in drugih svetovnih religij na naših tleh.

svetovne zakladnice znanja. A koliko znanja, s katerim so rokovali predkrščanski svečeniki in vedci, moški in ženske, poznamo in uporabljamo danes? Nobenega dvoma ni o teži hipoteke zlaganosti³, poneverb, prikritosti, ki jih je zaradi bolj ali manj razumljivih, četudi nerazumnih, razlogov polna malha zgodovine: od manipulacij, prikrivanj, do sistematičnih vrzeli in evidentnih izmišljotin ter nekonsistentnosti, ki so danes ustvarile – v celoti gledano - videz velike težko pregledne zlaganosti. Zlaganost in hipokrizija ne le da posamezniku onemogočajo pravilno percepcijo - predstavljajo težko premostljivo oviro osebnostnemu in družbenemu razvoju ter po-ustvarjajo stare mednarodne in notranje nacionalne spore. Zlaganost je sistemska in sistematična – o tem fenomenu so teden dni pred posvetom o medverskem dialogu razpravljali vodilni slovenski filozofi v Ljubljanskem gledališču Drama s predstavo »Kdo to tukaj laže« in tako pripravili imenitno ogrevanje za srečanje prvega medreligijskega dialoga – sporočilo filozofov je bilo jasno: zlaganost temeljito prežema našo civilizacijo.

Sprašujem: Ali lahko medverski dialog pripomore k reševanju zagate vesplošne zlaganosti, ki ovira sproščen razvojni zamah?

Pred 10 leti je na posvetu z verskimi skupnostmi v sklopu razprav o prihodnosti Slovenije tedanji Predsednik Republike dr. Janez Drnovšek jasno kodiral naravo in pomen medverskega dialoga in umestil medverski dialog v kontekst **družbenega razvoja**. To je bil nemara zadnji tovrstni pogovor do danes.⁴ Predsednik Drnovšek je tedaj srečanje odprl z željo, da bi »podrobneje spregovorili o vlogi, ki jo imajo verske skupnosti pri obravnavanju vrednostnih vprašanj v modernih demokratičnih evropskih družbah, in o tem, kako lahko verske skupnosti prispevajo k razvoju dialoga za družbeni razvoj znotraj EU, v njeni soseščini in širšem mednarodnem prostoru«. Predsednik Drnovšek je torej jasno opredelil medverski dialog na paleti od vrednot in ravni posameznika do mednarodnih odnosov. V tedanji razpravi je za današnji čas, še posebej ob pojavu novejših skupnosti registriranih po zakonu o verski svobodi (v nadaljevanju ZVS) zanimiva razprava Matjaža Hanžka, ki je izpostavil trend individualnega pristopa k transcenci in potrebo posameznika, da ne bo več samo odjemalec storitev religij oziroma religijskih inštitucij, temveč bo so-ustvarjalec, kreator, sooblikovalec vrednostnega sistema in posebej karitativne storitvene narave skupnosti. Poleg tega je posebej izpostavil pomen dialoga za »razostritev trka civilizacij« na globalni ravni. Razprava leta 2005 je bila sicer razumljivo obarvana s poudarkom na tedanjim - t.i. Šturmovim- osnutkom področnega zakona ZVS in v tem kontekstu so predstavniki verskih skupnosti polemizirali predvsem z državo, ne med seboj. Zato v tem primeru težko govorimo o medverskem dialogu kot takem. Noben izmed udeležencev posveta leta 2005 ni z besedo omenil časa pred pokristjanjevanjem.

Ne moremo mimo tedanjih nastopov domnevno največje verske skupnosti, še zlasti zato ne, ker po posvetu nismo zasledili polemik na nekatere izjave, ki gotovo zaslužijo komentar in tudi epilog. Škof Franc Perko se je zavzel za »pravično ureditev načela enakosti vseh verskih skupnosti v državi«. Pri tem pa je načelo pravičnosti obrazložil takole: »Pravično, pravim, saj se tu ne da izenačevati. Mnogi

---

³ Več o fenomenu zlaganosti v temeljnem besedilu Svetovnonazorske kozmološke skupnosti UPASANA Sanjava prostost duha: Vino versus Veritas; dostopno na spletni strani www.upasana.si in www.dlib.si.

⁴ Pogovori o prihodnosti Slovenije, Dialog z verskimi skupnostmi: Ljubljana 14. December 2005. Ljubljana, Urad predsednika Republike Slovenije, 2006. Zbornik prispevkov je objavljen na arhivskih spletnih straneh urada Predsednika Republike.

očitajo, da nekateri poskušajo privilegirati katoliško cerkev. Ne gre za privilegije. Gre za zgodovinsko dejstvo, da je katoliška cerkev nekako, če tako rečem, oblikovala, dušo slovenskega naroda in da je tudi danes večinska cerkev, zato je ne moremo izenačevati z drugimi verskimi skupnostmi, ki imajo morda sto ali še manj privržencev«. Perkov nagovor pred desetimi leti je na nek način odražal samo strukturo tedanjega pogovora pri predsedniku države: večina udeležencev je bila katoliških in iz nekaterih drugih »večjih« verskih skupnosti. Kategorija »enakost« sodi v korpus ustavne etike, ki predpostavlja nevtralen in enako-praven odnos države. Gre za enak korpus pravic in meril, ki se uporabijo na akterjih ne glede na njihovo velikost.

Perkovim argumentom iz leta 2005 je v delu, ki se tiče enakosti odgovorilo Ustavno sodišče z odločbami vezanimi na ZVS. Na argument o večinskosti domnevno največje verske skupnosti lahko odgovori samo verodostojen popis prebivalstva z vidika identifikacij s kozmologijami; demografska slika verskih identifikacij se iz leta v leto bistveno spreminja - zadnji popis leta 2002, je bil ob močnem trendu upadanja katoliške identifikacije (od nekaj več kot 70% v 1991 pade v 2002 odstotek na 57%) in samo ugibamo lahko na kak odstotek – zelo verjetno pa krepko pod 50% - je padla še vedno samo-deklarirano »večinska« verska skupnost.

Ker Perkov nastop leta 2005 jedrnato odseva stanje stvari v medverskem dialogu, moramo deset let pozneje trditve pobliže presoditi. Dejstvo je, da si je RKC de-facto privilegije izborila z nasiljem in tisočletnim izkoreninjanjem naravoverstva, torej, nezakonito in neetično kar samo po sebi zahteva presojo in tudi distanco do stanja, ki ga oriše Perko. Perko pripisuje svoji verski skupnosti pozitivne zasluge za narod, celo za »oblikovanje duše naroda«. Pustimo ob strani oceno, da stanje etičnosti in vrednot v Sloveniji glede na številne anomalije, ni rožnato in da si bržkone nihče (drug) med skupnostmi po ZVS ne bi hotel pripisovati prevelikih zaslug za tako stanje duha v republiki. S teološkega vidika je duša naroda - če se strinjamo, da ta obstaja - duša kolektivne entitete, in duše (na nobeni ravni) po nobenem od verodostojnih kozmoloških sistemov ni mogla oblikovati to-zemeljska oblast/avtoriteta. Dušo naroda so oblikovale povsem druge sile, VSESIL, kot bi na primer dejal naš priljubljeni avtor Josip Vandot. Trditi, da je dušo naroda oblikovala kaka od registriranih verskih skupnosti ne more biti drugega kot plod nevednosti, samopašnosti ali teološkega lapsusa, pa četudi (ali pa prav zato ker) je trditev postavljena deloma v pogojnike, kot je to v primeru tukaj obravnavanega citata. Perko je bil leta 2005 izven sveta PRAV⁵ na vsej paleti argumentov – začeni s pravom, statistiko in v sklepnem delu z okultnim vprašanjem oblikovanja duše. Škof Perko ni bil v PRAV ne kot politik in ne kot svečenik. Vprašanju o duši naroda bi lahko posvetili v medverskem dialogu posebno razpravo. A pri takem podjemu res ne bi smeli potrebovali ali pričakovati asistence institucij države.

Koliko so se v 10 letih razmere in stališča spremenila? Del odgovorov bomo našli v nadaljevanju.

Svečeniki naravoverstva so presodili, da je prišel čas PRAV za postavitve teme naravoverstva na dnevni red širšega družbenega, medverskega in političnega dialoga, tudi in predvsem v odnosu do dediščine oz. hipoteke pokristjanjevanja. Pri tem so ravnali po etičnem kodeksu, ki vključuje neposrednost, odkritost, iskrenost in

---

⁵ Besedo PRAV uporabljamo s sklicem na staro kozmološko trojstvo svetov JAV – NAV – PRAV. Živeti v svetu PRAV predpostavlja delovanje skladno z zakoni pravičnosti. Zato besedo PRAV pišemo z velikimi črkami, ki ponazarjajo SVET v trojstvu svetov.

velikodušnost. O nameravanih potezah so najprej obvestili tiste, ki se jih razprava najbolj tiče: vodstvo domnevno največje verske skupnosti in državo. Odziv na iniciativo s strani dotične verske skupnosti so zabeležili v podrobnem pismu, ki so ga naslovili izključno vodstvu te organizacije⁶.

Tu smo v letu 2015 z medverskim dialogom. Na samem začetku. Svečeniki se ne bi smeli ogibati odgovornosti za dialog. Vsakršno izmikanje dialogu je v kontekstu medverskega dialoga razumeti kot neposredni pro-aktivni prispevek k vzdrževanju zlaganosti interpretacij sveta in s tem oviranje globinskega trajnostnega razvoja - upasanosti.

UPASANA pozdravlja poteze Ministrstva za kulturo; nova generacija medverskega dialoga je trend, ki mu hočeš nočeš moramo slediti. Tudi odpiranje na videz neprijetnih tem v na videz daljni zgodovini, je trend in ne izjema, kot bomo videli kasneje v prispevku. Na svečeniških kolegih je, da ODLOČIMO, ali bomo dialog vodili dostojanstveno in neposredno, ali pa ga bomo prepustili strastem, interpretacijam in manipulacijam. Bo dialog usmerjen k resnicoljubnosti in globinski pomiritvi, etiki in velikodušnosti (SVET PRAV) ali pa ga bosta obvladovala hipokratičnost, površnost in zlaganost, ki prežemata megle polno zgodovinopisje in vire.

UPASANA vidi najmanj tri ravni razlogov za sistematično sodelovanje verskih skupnosti pri vprašanjihv kontekstu med- verskega dialoga

1-ezoterična, svečeniška reven; imamo skupni interes, da pomagamo ljudem pri iskanju odgovora na vprašanje kaj je v svetu PRAV in kaj zunaj sveta PRAV.

UPASANA; kot transverzalna⁷ upasanost, nazor, ki črpa vedenje komparativno in izkustveno iz vseh razpoložljivih virov modrosti, se samo veseli dodatnega sodelovanja z vsemi šolami in kozmološkimi tokovi. To bo povečalo možnosti za zjasnitev predstave o obstoju in realnosti človeka, jasneje bo izražen interes za pomoč ljudem, da dosežejo ideale vrednot etičnosti, dobrote, plemenitosti, bistrovidnosti, blaženosti .... zasanjanosti, upasanosti. Kdo smo: *Zvezdni prah smo in v zvezdni prah se povrnemo*. Del ene kozmične zavesti smo in v kozmično zavest se zlijemo. Če je tisti, ki je iz znane trditve – na tem mestu rahlo parafrizirane ter tako upasane v svet PRAV - izbrisal besedo »zvezdni« to storil iz nevednosti, malomarnosti, manipulativnosti ali zaradi namernega zavajanja ... je z vidika današnjice vse-eno. Nukleus (prahec) zavesti, je nukleus v univerzumu velike, kolektivne, vse-vesoljne zavesti v vsakem primeru.

Če so svečeniki zavezani resnici, potem naj opravijo svoje delo dosledno in vestno! Resnica ne more biti samo prvorazredna tema filozofskih razprav. Naplavljen zlaganost, ki hromi razcvet naše družbe je metastaza, za katere odstranitev smo odgovorni vsi – svečeniki pa – po našem mnenju prav posebej. To, zbrane predstavnike skupnosti registriranih po ZVS kliče k sodelovanju.

Ali lahko torej medverski dialog pripomore k rešitvi zagonetke »kdo to tukaj laže« ob neizpodbitnem dejstvu, da je zgodovina polna poneverb, laži, manipulacij, vrzeli, škrb in, in četudi so nekatera od teh bila tlakovana v dobrih namerah razsvetljevanja, so danes v seštevku povzročila robustno zmešnjavo zlaganosti in zatemnitev.

⁶ Kogar od udeležencev medverskega dialoga bi ta del procesa poskusov vzpostavitve medverskega dialoga iz leta 2014 utegnil zanimati, mu/ji bo zapis posredovan s posebno prošnjo, da z njegovo delikatno vsebino ravna po najboljši vesti. Tudi na to pismo hierarhija odgovornih dotične verske skupnosti ni odgovorila.

⁷ Temeljni nazorski pojmi UPASNA SPD so predstavljeni na spletni strani www.upasana.si.

Slovenija je izrazit primer temeljite obremenjenosti z naplavinami enostranskih in/ali zavajajočih interpretacij zgodovinskih dogodkov – od poselitve, pokristjanjevanja, do interpretacij razmerij med in po IIsv. V. in nenazadnje ob osamosvojitvi države.

Resnica vedno najde pot. Je kot voda – če ne najde špranje, se nabira, dokler ne zbere toliko vitalne energije, da jezove poruši. Smo pripravljeni obsoditi VSE laži, smo pripravljeni na razpravo o VSEH krivicah? Smo zmožni uravnesiti rušilno moč resnice? Na vesti vsakega posameznika med nami je, da ravna v tem zgodovinskem trenutku odgovorno, skladno z najglobljimi zavezami, ki smo jih vsak od nas dali svetim silam, ki jih vsak po svoje razumemo in jim izražamo avtoriteto.

UPASANA; kot transversalna upasanost, nazor, predpostavlja, da različni karakterji in različne energetske polarizacije posameznikov v določenem trenutku privlačijo različne šole modrosti. Prav zato je dialog, pa tudi sodelovanje med skupnostmi po ZVS nemara toliko bolj pomembno: smisel sodelovanja bomo ilustrirali s predlogi v sklepnem delu prispevka.

2. pragmatična, razvojna raven in pomoč državi, skupnosti, da tudi skoz zakonodajo oblikuje spodbudno okolje za razcvet etičnosti, npravnosti, duhovnosti, vsepovezljivosti, medsebojne vzajemnosti, jasno-vidnosti, resnico-ljubnosti, velikodušnosti – vladavine sveta PRAV.

Priznati si moramo, da je v naši branži v 21 stoletju izrazita konkurenca. To kaže tudi podatek o porastu števila malih in srednjih skupnosti (MSS) registriranih po ZVS.

Tudi največji konkurenti v panogah z najmočnejšo konkurenco, sodelujejo, ko gre za odnos z državo. Zakaj ne bi skupnosti po ZVS? To zlasti z vidika odnosov do države, torej, ko gre za vprašanje regulative, nadzora, standardov! Sam ne vidim nobene posebne razlike med drugimi storitvami (npr. storitvami, ki jih nudijo univerze, celo telekomunikacijski operaterji, ki tvorijo omniprezentno mrežo dostopa do zakladnice ved...) in storitvami skupnosti registriranih po ZVS. Pri delu med ljudmi, so si te skupnosti konkurenti, v odnosu z državo, pa bi morali biti z vidika vzpostavitve standardov in nadzora, zavezniki, saj bo le tako mreža storitev za ljudi, čistejša, kvalitetnejša, učinkovitejša, in bodo skupnosti dali to, kar jim je v poslanstvu: kvaliteto, dodano vrednost.

Predpostavimo za hipec, da se strinjamo, da brez poznavanja in soglasja o koreninah, tradicijah, tudi tradicionalnih tehnologijah in drugih znanjih o življenjskem okolju, ne moremo pričakovati globinskega trajnostnega razvoja. Ne poznamo zapisov prežetih v hramovih, s katerimi upravljamo prebivalci Slovenije - dolga stoletja jih je obvladovala dualistična, izključujoča, nasilna plenilska miselnost. O starih vedah in najfinejših znanjih naših prednikov ne vemo praktično ničesar. V razmisleku o novem etosu moramo govoriti o temeljnih pravicah hramov kot osrednjih subjektih in o razumevanju trajnostnih razmerij s človekom; o celovitem upasanju torej. Ne bi bili smeli dopustiti, da bi na ta razmerja odločilno vplivali (t)isti interesi, sistemi in logike, ki so habitate razklali na fevde, škofije, kolonije, lovišča in rezervate; Iluzorno bi bilo pričakovati, da so ti lahko blizu gravitacijskem centru kjer se generira nova paradigma, ki iz plenilske logike svet vleče v trajnostni razvoj prežet z etiko do vseh bitij. Ponovno je treba razkriti znanje o stiku z elementalnimi bitji in o njihovi medsebojni so-odvisnosti, znanje o animadiverziteti na katerem izvira resnično domoljubje. Tradicionalne vrednote so vezane na **skupnost** in **naravno okolje**, na ta dva primarna hrama vsakega bitja. Slovenija ima za slednjo odlična izhodišča; tretjino ozemlja ščitimo v sistemu NATURA, ki je humus in odskočišče za prevrednotenje družbeno ekonomskih odnosov in prevoj v resonanco med tradicionalnimi vrednotami in tehnološkim razvojem, novimi trajnostnimi

produkcijskimi vzorci in realnimi potrebami ljudmi, ki morajo nadomestiti ustaljene hiper-konzumacijske dualistične želje in izkoriščanje.

A koliko poznamo vitalne točke posebnih moči v naših habitatih? Koliko razvite imamo vrednote v odnosu do vitalnih točk? Mar ni raven razvitosti vrednot do vitalnih točk prostora (hrama, habitata) najbolj neposredno povezana z ravno razvitosti vrednot v skupnosti ljudi? Smo po teh vprašanjih bliže odgovoru na vprašanje zakaj imamo težave z vrednotami v skupnosti?

Iskanje slovenske identitete v širši Evropski in mednarodni skupnosti ne more biti več talec ujetosti na etimološko-mišljenjsko-kozmoški osi židovsko-krščansko in grško-rimske tradicije. Korenine moramo oživljati v smeri koordinat, kjer so rasle. Glede na danes znane hipoteze o genskem zapisu, torej tudi kolektivni zavesti večinskega prebivalstva na ozemlju republike, je pred nami še zelo zahtevna naloga.

3. PRAV, raven pravičnosti;

Slovenija je ob vsakih volitvah žrtev spodletelega koncepta sprave, ki je predpostavil linearni konflikt v družbi, analizo konflikta pa celo omejil na 20 stoletje. Konfliktki v družbi pa so večdimenzionalni in imajo korenine v minulem tisočletju in ne v minulem stoletju. Namesto dosedanjega koncepta sprave potrebujemo nov proces vzpostavljanja pogojev za mirno in kreativno sožitje različnosti, to pa lahko temelji samo na relativnem konsenzu o RESNICI procesov ki so se odvijali v preteklem tisočletju. Proces sprave s preteklostjo moramo razširiti s poglobljenim iskanjem kozmoških usedlin na slovenskih tleh in rehabilitirati vse korenine, premisliti vse mitološke usedline ter jih enakopravno vzdati v zakladnico znanja in kolektivnega spomina.

Tudi z vidika pristojnosti države je popolnoma nesprejemljivo, da še dopušča versko kolonizacijo zgodovine, po tem, ko so v minulih letih nastala nova dela na podlagi verodostojnih raziskav in dodatno pridobljenih primarnih virov ali terenskih raziskav. Kot primer navajamo raziskovalna dela o vlogi Belina v predkrščanskih kulturah na Slovenskih tleh in neposredne omembe inkvizitorskih, križarskih pohodov v 14 stoletju, ki so dobro dokumentirani in tudi relativno podrobno interpretirani⁸. Tovrstna dokumentacija bi morala predstavljati enakopraven korpus muzejskih zbirk in izobraževalnega ter promocijskega gradiva v Republiki Sloveniji.

II. ČASOVNICA – kronologija pomembnih mejnikov

V nadaljevanju bomo na izbranih⁹ dogodkih pokazali da Slovenija sicer zaostaja za trendi razkrivanja žlahtnih predkrščanskih tradicij, a vendar, da so se odločilni premiki tudi drugod po svetu odvijali šele v minule četrt stoletja.

1689 Valvasor: v ospredju njegovih del stoji pomenljiva beseda SLAVA. Izročilo prednikov na ozemlju današnje Republike Slovenije doživi prvi sistematičen – razumljivo je, da tudi izrazito pomanjkljiv popis.

---

⁸ Na primer v delu Šašelj Kos, Narjeta; Belin, v *Studia Mythologica Slavica*, 2001, kjer avtorica podrobno navaja vire in tudi primarne dokumente o križarsko-inkvizicijskem pohodu zoper staro vero v 14 stoletju.

⁹ Izbor dogodkov je namerno pripravljen brez uporabe znanstvene metode. Razume se, da bi vsak posameznik na tovrsten seznam umestil drugačen nabor dogodkov. Avtor se priporoča za dopolnitve in komentarje.

- 1780 Libreto Feliksa DEVA Belin : ...hvalnica božanstvu BELINU objavljena v Pisanicah. Jakob Frančišek Zupan postavi BELINA v prvo OPERO v slovenskem jeziku. Zupanova dela se izgubijo, on pa izgubi službo.
- 1784 – prevod Bhgavad Gite v Latinski jezik začetek komparativistike na področju religij lahko umestimo šele v 18 stoletje – slabih 200 let
- 1836 Prešeren: spiše Krst pri Savici , ki ga bo skupaj z ostalimi deli pesnika Ivan Tavčar kasneje (1905) ob odkritju spomenika pesniku v Ljubljani označil kot ekvivalent vsakemu evangeliju! Pesnikova smrt zbuja pomisleke; neznano kam so izginila številna neobjavljena dela. Kljub temu, da je pesnikovo misel pogosto prikriala cenzura in da nimamo na voljo njegovih zadnjih, neobjavljenih del, pa lahko sklenemo, da je Prešeren jasno zaklical k verskemu prebujenju.
- 19 stoletje je še vedno čas, v katerem dominirajo cenzure in druge oblike pritiskov. **V 20 stoletje naši predniki vstopijo po tisočletju inkvizicij in križarskih pohodov**
- 1904- stoletje se začne preroško – odkritje spomenika Staroslavu in Prešernu v Ljubljani. Skupaj z govorom Ivana Tavčarja gre pri Prešernovem spomeniku za dobro načrtovan spomenik naravoverstvu oziroma predkrščanski kozmologiji. Odraža voljo progresivnega duha tistega časa in brezpogojno jasno kodira mišljenjske tokove. Dogajanje ob postavitvi spomenika (protest tedanjega nadškofa Jegliča pri županu Hribarju, sam razpis za spomenik ipd.) je treba jemati kot del sporočilne vrednosti spomenika.

Tri velike vojne so v minulem stoletju izčrpavale ustvarjalnost generacij naših staršev in starih staršev in dejansko onemogočale, da bi umirjeno premislili identitete, kozmologije in etos bivanja na naših tleh. Anihilacija stare vere med in po 1 sv.v. je bila po besedah¹⁰ naslednikov staroverstva hujša od stoletij inkvizicij pred tem.

1945 – 1966 Kumranski zapisi Esenov in knjižnica evangelijev NagHammadi

najdena v Qumranu ob Mrtvem morju in v Egiptu. Ko se je rojevala moja generacija (50 in 60ta leta prejšnjega stoletja), so bili torej odkriti **PRVI** primarni¹¹ viri iz časa zgodnjega krščanstva in pred njim.

1945 ustanovitev OZN in 1948 sprejem Univerzalne deklaracije o človekovih pravicah kot osnove za kasnejše kampanje za zaščito kulturne raznolikosti. Združeni narodi so apel k odpravi vseh kolonij objavili natančno v času ko se je rojevala moja generacija: leta 1960. Avstralija¹² in Nova Zelandija se za razliko od Amerik in Afrike, kolonizirajo šele v 19 stoletju. Začne se proces dekolonizacije, ki še vedno traja!!!! Dekolonizacija je bil potreben, a ne zadosten

¹⁰ .Glej npr. Intervju s Pavlom Medveščkom, 2015, 7. Marec :Sobotna priloga dela.

¹¹ Kumranski zapisi Esenov in knjižnica evangelijev NagHammadi najdena v Egiptu. Nag Hamadi Knjižnica je najdena 1945, a prvi prevod je šele 1956 in prvi izidi v dvojezičnem tekstu se začne pripravljati šele 1966. Edine primarne vire imamo na voljo šele zdaj, z internetom,

¹² Kampanje in filmski zapisi o nasilju nad avtohtonimi prebivalci v Avstraliji se uveljavijo šele v 21 stoletju npr. Rabbit-Proof Fence (2002) v režiji Phillip Noyce po noveli in resnični zgodbi o avtoričini mami Follow the Rabbit-Proof Fence spod peresa Doris Pilkington Garimara, ki opisuje pobeg aboriginskih deklet iz »prevzgojnega centra« kolonialne gospode. Kasnejši Charlie's Country (2013), v režiji Rolf De Heer opisuje prisilni način življenja in posledice dolgotrajne sistematične toksikacije staroselnih plemen.

pogoj za revitalizacijo starih znanj, potrebno je bilo bistveno več – dodatna desetletja boja staroselskih skupin za temeljne človekove pravice.

2sv.v. je ne le pohabila intelektualno srenjo, temveč je prinesla artifično ateistično revolucijo pod geslom »religija je opij ljudstva«, ki sicer velja v dobesedno pomenu za nekatere fenomene v zgodovini religij, posebej za promocijo alkohola¹³, ne moremo pa ga prenašati na duhovnost na splošno, kar jemljemo kot eno od večjih strateških napak revolucionarjev tistega časa. Opustošenje je bilo po II.sv.v. torej poleg traumatiziranosti tudi opustošenje duha, vzpostavljanja ozračja medsebojne sovražnosti in s tem vladavine strahu.

1965 Ne pozabimo, šele Vatikanski koncil 1965 odpravi zapoved, da so obredi domnevno večinske cerkve v latinskem jeziku in omogoči razumevanje obredov tudi v nacionalnih jezikih. Torej, še v času mojega otroštva smo bili prisiljeni spremljati obredja v kolonialnem jeziku, prisiljeni smo bili ne-razumeti.

1988/1989: dva revolucionarna procesa: padeč Železne zaveso v Evropi in velika zmaga tradicionalnih, naravoverskih zaščitnikov s sprejemom nove ustave Brazilje, ki kot precedenčen primer zaščiti tradicionalna plemena¹⁴. Temu sledi trend oživitve rodnoverstva, staroverstva, t.i. poganstva in v večini držav za nekdanjo »železno zaveso« se ustanovljajo staroverske skupine. Litvanski rodnoverci v Vilnius ustanovijo združenje ROMUVA in nato še Evropsko mrežo ECER – European Congress of Ethnic Religions. Z večjo ali manjšo intenziteto se podobni procesi odvijajo drugod po vzhodni Evropi. **Nemara najmočnejši pojav je leta 1994 z projektom Anastazija** v Altaškem delu Sibirije – podjetnik Megre tega leta napiše uspešnico Zveneče cedre Sibirije in kar je sledilo je za Slovanski svet dobra praksa prve kategorije – integriran projekt, ki ima vse komponente uspeha; Projekt obuditve Sibirskega Šamanstva, trajnostne proizvodnje, vrtičkarstva, zeliščarstva, kompleksnega Razvoja regije, ki temelji na predkrščanski tradiciji!

1995 Standardizacija Interneta; Svetovno znanje človeštva se prosto preliva med kulturami šele dobro stoletje, z internetom šele dve desetletji! Ta podatek pove vse. V resnici so aspirantom viri svetovnih kozmologij časovno in stroškovno na voljo šele 20 let¹⁵!!!

Duh terorja je trajal med našimi predniki do 90 let prejšnjega stoletja – emigracija je bila preplašena: če javnost ve veliko o tem, kako so se bali katoliški emigranti potem si lahko samo zamislimo, kako so se bali naravoverski, ki so se morali bati obojih – zmagovalcev in poražencev II.sv.v. Šele po osamosvojitvi je spregovoril del »katoliške« emigracije. Staroverska emigracija še ni spregovorila.

Slovenija je vstopila v tretje tisočletje duhovno opustošena. Učinki so razumljivi: slovenska družba se samodejno ali pa nadzorovano polarizira enako kot je bila polarizirana med II.s v.v. ob vsakih volitvah. Vse do danes.

---

¹³ Več o fenomenu načrtnih toksikacij revolt generacij v koloniziranih deželah v temeljnih spisih UPASANA SPD na www.upasana.si.

¹⁴ O Ailtonu Krenaku, zagovorniku Brazilskih plemen pišemo v temeljnih spisih UPASANA, Vino Versus Veritas na www.upasana.si. Ailton Krenak, govorec Uniao das Nacoes Indigenas - Union of Indigenous Nations a pan-Indian organization ki so jo Brazilska staroselska plemena ustanovila leta 1980.

¹⁵ Vse na enem mestu: <http://www.sacred-texts.com/>

Vprašanja etničnih avtohtonih skupin in verstev se začenjajo na dnevni red postavljati šele na prelomu v tretje tisočletje. Naj naštejemo samo peščico ključnih premikov:

2006 izid knjige Pavla Medveščka – Let v lunino senco, nova knjiga istega avtorja je tik pred izidom.¹⁶ Knjigi tvorita prelomni zapis o neprekinjenem izročilu stare vere.

2008 – najden libreto opere posvečene božanstvu Belinu

2008 – Sporazum za Blejski otok ki kodira Muzej posebnega pomena z dokumenti in simboli slovenstva v Proštiji na Blejskem otoku.

2009-2010 Odločbe ustavnega sodišča v zvezi z Zakonom o verski svobodi, v katerih nedvoumno razčlenijo vprašanja enakosti.

2014 izid knjige dr. dr. Andreja Pleterskega, KULTURNI GENOM. Prostor in njegovi ideogrami mitične zgodbe, SAZU 2014 . To je prelomna knjiga z znanstveno metodo podprtimi dokazi o prostorskem pokristjanjevanju in o kozmološkem znanju predkrščanskih kultur. Po izidu te knjige ne bo nikoli več tako kot je bilo včasih.

Osnove za pravi medverski dialog so šele nastavljene in dialog se šele začinja! Ne le v Sloveniji, ki je bila v verskem smislu kolonizirana tisočletje pred Polinezijo in otočji v Tihem oceanu, temveč globalno. Mar niso ravno okolja, ki so najbližje epicentru rušenja tradicionalnih znanj, najbolj poklicana, da aktivno rešujejo ta gordijski vozeli?

Nimamo si kaj očitati: Do sedaj čas ni bil primeren, saj se stran tradicionalnih, naravoverskih nazorov ni MOGLA organizirati ali pa preprosto čas ni bil primeren. A obstajala je neprekinjena in avtohtona nit povezane tradicije s koreninami, Prežitki niso predmet preživetosti temveč subjekt preživetja. **19 stoletje in prelom v 20 stoletje so bili polni poskusov** vzpostavitve naravoverstva in drugih kozmologij kot legitimnega in verodostojnega korpusa, popolnoma neodvisnega od kolonialne religije.

Svečenice in svečeniki predstavnice in predstavniki skupnosti po ZVS, spoštovani predstavniki države. Na nas, na vesti vsakega posemeznika med nami je, da ravnamo v tem zgodovinskem trenutku odgovorno, skladno z najglobljimi zavezami, ki smo jih vsak od nas dali veliki volji, velikim duhovom, svetim silam ali drugim entitetam, ki jih po svoje razumemo in jim izražamo avtoriteto. V 21. stoletje je prišel čas, da o teh rečeh spregovorimo umirjeno, kvalificirano in sistematično.

Ne more biti nobeno naključje, da je predsednik ZDA Barack Obama prav¹⁷ v letu 2015 odprl vprašanje enakega presojanja nasilja islamistov v 21. stoletju in nasilja v imenu krščanstva v časih inkvizicij in križarskih pohodov. Predsednik Obama je dokončno utrdil trend brezkompromisnega obračuna s preteklostjo v SVETU PRAV. Prav je, da je prav predsedujoči najmočnejši tvorbi Evropskega kolonializma, v tem prelomnem času z vso jasnostjo postavil presojo vseh krivd za nasilne kolonialne procese na isto raven.

Primeri Dobrih praks in temelji medverskega dialoga v zgodovini:

V nadaljevanju si malce podrobneje pogledjmo samo tri izbrane sklope primerov izrazitih dobrih praks, ko so ustvarjalci z različnih disciplin ustvarili nepozabno in unikatno kulturno dediščino Slovenije - nit spomina na stare vere.

---

¹⁶ Glej tudi Intervju z Medveščkom v sobotni prilogi dela 7. Marca 2015.

¹⁷ Predsednik ZDA Barack Obama je 4. februarja s svojim nagovorom ob delovnem zajtrku z verskimi voditelji ob dnevu narodne molitve, podžgal polemiko tako med teologi kot med zgodovinarji.

- Sveženj **BELIN&BELCA:** (Dev - Zupan)
- Sveženj **STAROSLAV:** Krst pri Savici in Prešernov spomenik (Prešeren – Hribar - Fabiani - Zajec)
- Sveženj **PEHTA:** (Vandot – Gale)

Bralce prosim, da dejansko vzamejo tri primere zgolj kot ilustracijo. Izbrani primeri posegajo v področje zakladnice slovenske kulturne, ustvarjalne dediščine in kažejo na povezanost nazorskih niti posameznih izstopajočih razumnikov in ustvarjalcev različnih disciplin. Vsi trije primeri predstavljajo kompleksen kulturni boj, vključno z političnimi razpravami in cenzurami. Za prve dva primera obstajajo zapisi o cenzurah, političnih polemikah s katoliškimi konzervativnimi silami. Vandotov opus je polemičen sam v sebi.

Sveženj *BELIN&BELCA; Dev - Zupan*

Tebe mi molemo,

Tebe mi hvalemo,

Bellin ! na pomoč perteci ti nam.

»Belin, Prva opera napisana v slovenskem jeziku izvira iz časa narodnostnega prebujanja, ki je vzcvetelo v zadnji četrtini 18. stoletja. Po libretu Antona Feliksa Deva, ki se je ohranil v natisu iz leta 1780 v almanahu Pisanice, jo je uglasbil kamniški skladatelj Jakob Frančišek Zupan. Alegorično sporočilo opere je naravnano proti tuji nadoblasti in poveljuje slovenstvu. Tri nimfe rodnosti (Ceres, Pomona in Flora) v prisposobi slovenskega naroda, častijo Belina (staroslovanski bog svetlobe - sonca) in se postavijo po robu "trinogu" Burji (negativni lik v prisposobi nadoblastnika), ki si jih hoče pokoriti...« Deželna oblast Zupanu kmalu za tem prepove opravljati poklic učitelja, nato mu skrivnostno pogori hiša – njegova dela pa se izgubijo in zapis opere Belin je odkrit po naključju leta 2008¹⁸ – blizu Kransjke gore, blizu enega izmed številnih slovenskih vodonosnikov, ki nosijo ime Belca/Bela. Ministrstvu za kulturo predlagamo izvedbo projekta premierne uprizoritve opere Belin.

Sveženj *STAROSLAV / Prešeren – Hribar - Fabiani - Zajec; reinterpretacija Krsta pri Savici in Prešernovega spomenika*

Prešernov spomenik in plastiko na desni strani kipa, ki na osrednjem trgu slovenske prestolnice kodira staroverskega svečenika Staroslava, ter Tavčarjev govor ob otvoritvi spomenika jemljemo kot celovito sporočilo in ga interpretiramo kot povezano nit, oziroma steber staroverske tradicije! Prešernov spomenik ni mogel biti zasnovan tak kot je po naključju, pri premisleku je sodelovala paleta mislecev od Fabianija, Plečnika, Zajca, do Tavčarja in župana Hribarja. Zasnova spomenika je bila izbrana na natečaju na katerega je prispelo 7 predlogov – izbrali so Prešerna s Staroslavom, nimfami in golo muzo!!! Ne naključno!¹⁹.

¹⁸»Prva znana pisna omemba opere Belin se pojavi šele leta 1868. Josip Nolli (1841-1902) navaja v "Imeniku slovenskih gledaliških igrokazov", da je opereta Belin prvo slovensko dramsko delo. Nolli pa ni poznal celotne opere, ki vsebuje 6 arij v treh dejanjih, iz česar gre sklepati, da je opera Belin že tedaj veljala za nepoznano in torej že delno izgubljeno.« Vsi citati so avtorsko delo Milka Bizjaka, 2010 <http://milko-bizjak.page.tl/Zupanova-opera-Belin.htm>

¹⁹ Spomenik odpira kopico vprašanj. Je Ivan Zajec poznal libreto BELINA??? Dejstvo je, da imamo osrednji spomenik slovenski kulturi opremljen z nimfami, brodarjem in prizorom iz Krsta na otoku, v libretu Belina, je več elementov zgradbe identičnih.

«Komur so (Prešernova dela , op.a.) prešnila dušo, občuti njihovo moč, kakor moč evangelija, moč, ki bode v Slovencih ravno toliko časa plamtela, kakor moč vsakega drugega evangelija»²⁰ Ivan Tavčar ne pušča dvoma: Prešernov opus je alternativa drugim evangelijem. Prešeren je evangelist (oznanjevalec) stare vere, njegov spomenik pa v resnici spomenik Staroslavju, zadnjemu skrbniku staroslovanskega svetega Hrama. Kulturni Tročan se ponovi na spomeniku najmanj štirikrat: Arhitekt Fabiani zasnuje trojni podstavek kipu, umetnik Zajec kompozicijo stavi v trojstvu – MUZA- NIMFE, STAROSLAV-svečenik. Kasneje neznani ljubitelj naravoverske simbolike domisli še tročan belih brez ob spomeniku. Je Prešeren poznal Libreto BELINA – dejstvo, da se ponovijo nimfe, in veslanje skoz neurje (iz pesmi Ribič in iz libreta Opere Belin), je zgovorno. Na osrednjem ljubljanskem trgu ni samo spomenik velikemu pesniku, ki je najglasneje doslej zaklical k verskemu prebujenju to je spomenik, staroverstvu. Ivan Tavčar je ob otvoritvi pozval k enakovredni obravnavi vseh kulturnih in verskih tradicij na tleh Slovenije.

Do danes, ideje, ki jo inkarnira ta spomenik, nismo uresničili! Ministrstvu za kulturo predlagamo celovito reinterpretacijo Prešernovega opusa in promocijskih gradiv Prešernovega spomenika v Ljubljani.

Sveženj PEHTA: Vandot - Gale

Zahvaljujoč genialnemu **Josipu Vandotu**²¹ in nič manj genialnemu **Jožetu Galetu**, ki je Vandotov že tako hollywoodski tekst v scenariju še okrepil, je ne le preživela temveč zaslovela teta **Pehta**, po Vandotu nesporno pozitiven lik, pregnantna zdravilka, in **Kosobrin**, druid. Je mar naključje, da je **Vandot** za nosilni problem zgodbe postavil **Mojčino slepoto**, in kot osrednje sporočilo oznanjenje, da tudi za slepoto rase zdravilna rožca. Edina zdravilka, ki to rožo pozna, pa je pregnantna v gore?!?!? Bele vile na Bohinjskem še živijo v pripovedkah starcev. Ko sem tudi sam pasel krave na planinah pod Vršaki – so mi stare domačinke povedale marsikero, in tudi pokazale skrivna mesta, ki jih znam najti v gorah še danes. Vandotova dela, ki ohranjajo izročila o mitoloških bitjih in staro vero v naravne sile, s predelavo v Kekčevih dramskih delih in filmski upodobitvi Galeta, bomo interpretirali kot zavestno kodiranje stare vere in memorandum o pregonu VEDK in VEDCEV v odročne predele v kulturnem prostoru 19 stoletja. Ali Mojčina slepota simbolizira učinek zlaganosti na stanje duha v populaciji?

V vseh naštetih primerih gre za načrtno, premišljeno in kompleksno zasnovo, ki priča, da so temelje za medverski dialog kodirali avtorji z odmerjeno okultnostjo, primerno časom, ko so se dogodki odvili, oziroma teži grožnje z nasiljem, cenzur in ostalih oblik pritiska.

Našteti primeri kažejo, kako se je medreligijski dialog, četudi ne tako imenovan, izrisal v delih številnih slovenskih avtorjev. Kako je ta dialog potekal na individualni ravni nam bi pokazal pregled literature – večina razumnikov se je morala obsedeno ukvarjati s »krščansko identiteto«, z identitetnimi vprašanji povezanimi z verskimi dilemami. Med njimi kot Triglav stoji gora misleca: Taras Kermauner.²²

---

²⁰ Citat iz govora Ivana Tavčarja.

²¹ Vandot (1884 – 1944) večino del napiše v zrelih letih, po letu 1925, pred povestmi o Kekcu je zabeležil z okultnega vidika še bistveno bolj zanimive like od Pehte/Jaga Babe; škrata Brinclja, Koclja, Vsesila, preroka Muzelja, razsodnika Vitranca, ipd.

²² Podrobneje v besedilu *Vino Versus Veritas*, dostopnem na www.upasana.si.

Dialog se vedno najprej odvija v posamezniku - v zavesti kritičnih, avtonomnih avtorjev, ki so v iskanju RESNICE in sveta PRAV vzneseno tkali neprekinjeno kulturno zgodovinsko nit spomina na predkrščansko obdobje - nekateri izmed njih so našli mesto v temeljnih spisih UPASANE, med njimi ima osrednje mesto opus Tarasa Kermaunerja, ki bi si zaslužil, da mu Republika Slovenija postavi specializirano knjižnico in raziskovalni inštitut. Medverski BOJ in DIALOG imamo torej kodiran v neprekinjeni kulturno-umetniški praksi, ki se prepleta s politično polemiko konkretnega časa. Ta BOJ in dejstvo, da so ideje, stare kozmologije, preživele, moramo jemati kot dobro prakso, pomembno za medverski dialog, samo po sebi. Najmočnejše je ta praksa Inkarnirana je v Prešernovem spomeniku v Ljubljani. *Tako je medverski dialog DE FACTO vtisnjen v prostor in v zapise o ČASIH.*

Dejstvo pa je, da dialog do danes ni bil nikoli odprto, zavestno, sistematično voden.

Ob obrednih drevesih upasanosti in naravoverstva v kulturnem centru ob Metelkovi ulici smo v februarju 2015 odprli dosje odprtih vprašanj med naravoversko tradicijo in državo v želji, da odpremo sistemski dialog. Zavedamo se, da bo pri tem dobrodošla informacijska podpora in tudi mediacija države, kot nevtralne, laične inštanice.

Tako smo v letu 2015 na samem začetku medverskega dialog in dialoga z državo. Verjamemo, da bo Slovenija na tem področju stopila v korak z drugimi narodi, in s tem tudi stopila v leto 2015 skladno z globalno agendo za razvoj, ki predpostavlja aktiviranje potencialov vseh etničnih specifik za ohranjanje okolja, biotske raznolikosti in anima -diverzitete.

Tako bo možna INTEGRACIJA ZNANJA in potencial predkrščanskih kultur v razvojne usmeritve in uresničevanje kode zapisane na centralnem spomeniku v prestolnici države, na spomeniku avtorju Slovenske himne, Francetu Prešernu.

III. PREDLOGI strukturne in sistemske narave

Da bi omogočili nov razvojni razmah moramo torej razrešiti vprašanje korenin in dediščine.

Sledijo povzetki konkretnih predlogov, ki so v celoti objavljeni na spletni strani UPASANE SPD²³. Predlogi sledijo ravnom , ki jih UPASANA uvodoma identificira kot razloge/ potrebe za medverski dialog:

- Ezoterična raven – raven dejanskih potreb populacije
- Pragmatična raven
- Raven sveta PRAV: pravičnost

Ali lahko svečeniki pričakujemo, da bo posvetna oblast v parlamentu našla modrejše in pravičnejše rešitve od skupine svečenic in svečnikov ter drugih predstavnic in predstavnikov skupnosti po ZVS v medverskem dialogu? Mar niso vsi svečeniki po svojih postavah, kodeksih in zavezah svojim avtoritetam najbolj od vseh zavezani k pravičnosti? Ali potrebujemo mrežno organiziranost organizacij po ZVS za to, da bi naše stične predloge laže uveljavili v širšem družbenem prostoru? Tudi zato da bi laže postavili standarde kvalitete naših storitev in institucijam Republike na ta način olajšali delo. To so vprašanja, na katera bi potrebovali odgovor, če bi se ogreli za ambiciozen proces medverskega dialoga.

---

²³ www.upasana.si

Prva raven potreb – ezoterični del

Predlagamo izvedbo skupnega projekta skupnosti po ZVS : ureditev terminološkega slovarja na področju dejavnosti iz ZVS.

Razrešiti moramo različne interpretacije številnih besed, ki jih uporabljamo in razumemo povsem različno. Na primer uporabo pridevnika , »tradicionalne« verske skupnosti, ali pa besed »šaman«, »svečenik« ipd.²⁴ Predlagamo, da vsaka skupnost kotira na daljši seznam do največ 100 najpomembnejših ključnih besed v slovenskem jeziku, v izvorniku in s pojasnili vključno z dilemami in divergentnimi rabami.

Ta predlog je soroden predlogu Urada za verske skupnosti, ki predlaga kompilacijo oziroma kompendij praznikov , ki jih praznujejo skupnosti po ZVS. Ta predlog Urada podpiramo saj menimo, da bi tovrstna publikacija lahko služila tudi kot opora delavcem v vzgojno izobraževalnem procesu.

Predlagamo tudi Izdelavo izhodiščnega kodeksa etike za medverski dialog v Republiki Sloveniji.

Druga raven potreb – skupen nastop do zakonodajalca / države / družbenega okolja

V perspektivi bi se vse skupnosti po ZVS ali pa samo del, na primer male in srednje velike skupnosti morale odločiti, ali se je smiselno branžno organizirati za vpliv na zakonodajalca. Lahko javnosti pokažemo, da lahko skupaj najdemo najprimernejše zakonske rešitve in ne čakamo na inštitucije Republike? Lahko pokažemo, da kot predstavniki hierarhij pravnih oseb po ZVS, zmoremo strpnost, jasnovidnost,. in velikodušnost potrebno za razpravo o variantah zakonskih rešitev?

Posebne priprave terja tud proces povezan s popisom prebivalstva, ki ga moramo kot država članica EU opraviti ponovno do leta 2021. Skupnosti po ZVS bi lahko državi razbremenile nalogo tako, da vzpostavijo notranji branžni nadzor nad kvaliteto registrov in članstvom. Če skupnosti po ZVS tega nadzora ne bodo uredile same, bo slej ko prej ta naloga na institucijah države, zlasti na statističnem uradu. Seveda je pri tem ključno vprašanje, ali je skupnostim po ZVS v interesu da o verskih identifikacijah prebivalstva Slovenije pridobimo verodostojne podatke.

Na tem mestu izražamo podporo Uradu za verske skupnosti za vzpostavitev Sveta vlade za dialog z verskimi skupnostmi. Pri tem želimo poudariti, da je potreba za dialog o predkrščanskih kozmologijah nova tema na političnem prizorišču, da na to temo ni predzgodovine in dokumentacije. Tema je interdisciplinarna in se tiče vseh slovenskih regij. Naloga je zahtevna in bo dolgotrajna zato se je za izvedbo potrebno primerno organizirati.

Tretja raven potreb – pravičnost

Pravičnost je ena od kvalitiet v korpusu etike večine registriranih in neformalnih skupnosti –mestoma posredno, večidel pa neposredno zajeta v temeljnih aktih.

V tem sklopu predlagamo eno samo kompleksno skupno aktivnost: oblikovanje **novega procesa vzpostavljanja pogojev za mirno sožitje različnosti v Sloveniji**. Oktobra 2014 je UPASANA predsedniku države posredovala predlog za razglas Moratorija na spravo do oblikovanja novega procesa vzpostavljanja pogojev za mirno sožitje različnosti v Sloveniji. Predlog smo utemeljili z dejstvom, da nobena od

---

²⁴ O nekaterih etimoloških zagatah pišemo v temeljnih besedilih UPASANA SPD. www.upasana.si. Glej tudi opombo št. 2 v tem besedilu.

vpletenih strani z dosedanjim pravnim procesom ni zadovoljna, javljajo se nove pobude za nov koncept pomiritve in sožitja v Sloveniji. Doslej so bile - verjamemo da izvorno dobronamerne - aktivnosti sprave prepogosto podžigane iz skrajnih pozicij nepomirjenih delov prebivalstva po II. Svetovni vojni. Lahko bi rekli, da je bil »spravni« proces doslej linearen, dualističen. A prebivalci Slovenije niso zadovoljni ne z interpretacijo in vrednotenjem osamosvajanja države, kaj šele z interpretacijo in vrednotenjem dogajanj ob II.sv.v. in seveda, nikakor ne z interpretacijo in vrednotenjem časov inkvizitorstva, cenzur, pokristjanjevanja in izkoreninjanja stare vere in izvorne identitete slovenstva. To narekuje celosten, večdimenzionalen proces, ki bo vključeval nove pristope, ki mobilizirajo kolektivno inteligenco pri reševanju tega perečega razvojnega vprašanja v državi. Da, menimo da je vprašanje zastarelega koncepta sprave, s tem ko se utrjuje kot zavorni faktor, eminentno razvojno vprašanje, ki (npr. ob diskurzu v javnosti ob imenovanju predloga komisarke iz RS) presega meje Slovenije in predstavlja motnjo v širši skupnosti EU!

V minulih letih so se obelodanila popolnoma nova dejstva, pričevanja in raziskave o vseh spornih obdobjih preteklosti. Čas je za trezen, umirjen in uravnovešen pristop k zagotovitvi pogojev za kreativno in miroljubno sožitje med prebivalci Slovenije, ki so jim bile, njim ali njihovim prednikom, kršene temeljne človekove pravice. Vsem tem, je treba na najvišji državni ravni izreči prizadetost, pieteto in spoštovanje ter jim podati zavezo, da bomo v naslednjem obdobju odprti za iskanje resničnih dejstev, nepristranskega zgodovinjena in obeleževanja pomembnih točk naše skupne preteklosti. Dosedanji koncept sprave drži Slovenijo še vedno ujeta v primež ene same etape konfliktne rak-rane in jo v resnici s tem vzdržuje saj mobilizira prebivalstvo na dveh bregovih. Zadnje državnozbornske volitve in dogajanje v velikem delu javnosti ob njih, so to ponovno dokazale v vsej obskurnosti tega fenomena, ki Sloveniji de-facto dolgoročno onemogoča, da bi bil vzpostavljen učinkovit in transparenten prostor parlamentarne demokracije in s tem učinkovito vejo oblasti. Slovenija je v permanentnem vojnem stanju, kar ne kažejo samo ikonografije ob volitvah temveč tudi nastopi ob državnih praznikih, obeležitvah dogodkov iz preteklosti in celo ob inauguraciji voditeljev monopolne verske skupnosti; tako je voditelj ene večjih verskih skupnosti pri nas ob nastopu svojega mandata javno dejal, da je njegova verska skupnost v vojnem stanju, ter se pri tem spraševal, ali potrebuje vojskovodjo. Dodal je, da »je cerkvi vojno napovedalo javno mnenje in oblast«. (Tone Stres v intervjuju za Večer, 12. decembra 2009: »Pri nas se vse dovoli skozi zobe.«). Bolj kot sama izjava svečeniškega kolega Stresa, je presenetilo dejstvo, da državni vrh ob napovedi vojnega stanja, ni reagiral - svečeniki UPASANA SPD so tedanjega predsednika države na to brez uspeha opozorili. S povedanim želimo sidrati argument, da nas dosedanji koncept sprave ni pripeljal nikamor drugam kot na še širši del široke reke slovenske razdvojenosti.

Predlagali smo oblikovanja novega procesa vzpostavljanja pogojev za mirno sožitje različnosti v Sloveniji. Tak proces naj bo usmerjen izrazito RAZVOJNO in PROGRESIVNO, torej AKTIVNO in ne retro-aktivno. Nov razvojni zamah lahko temelji samo na zdravih koreninah in na družbeni klimi, ki je ne pred-determinirajo stari konflikti in ne-osveščena nasilja v preteklosti temveč jo pogojujejo **dejanski potenciali naravnega in družbenega okolja**. Po našem mnenju gnezdi največji potencial in gravitacijski center za nov proces vzpostavitve kreativnega sožitja natančno v isti točki, kjer se v resnici krešejo ideološka kopja: na vprašanju etike v stiku z bitji stvarstva, narave, okolja, torej, v kozmologiji. Ker smo mnenja, da je

potreben nov razvojni zamah za Slovenijo (tudi priprava nove Strategije razvoja Slovenije) želimo v naslednji letih posvetiti najsubtilnejšo pozornost TEMELJNIM vprašanjem, ki ovirajo sodelovanje in poglobljajo sovraštvo v Sloveniji. Predlagani proces torej mislimo in kujemo koherentno z razmislekom o novem razvojnem ciklu Republike.

Predlagamo **moratorij na vse nove poteze v dosedanjem konceptu sprave** vse dokler se ne pripravi relativno usklajen, poglobljen koncept pristopa k narodni pomiritvi /sožitju različnosti; posebej velja moratorij za politična dejanja, financiranje novih učbenikov, obeležij ipd. Ocenjujemo, da bi proces trajal 3-5 let pri čemer bi enakovredno obravnavali vse krivice, in kršitve človekovih pravic, ki so bile storjene v času osamosvajanja (pred 1991) in po tem (sem sodijo krivični sodni postopki, izbrisani, neprimerno prikazovanje zgodovinskih dejstev ipd), v času II. Svetovne vojne in po II svetovni vojni (čas fašizma in čas ideološke nadvlade komunizma) in v času od pokristjanjevanja do II. Sv.v. (čas inkvizitorstva in ideološke nadvlade Rimsko katoliške cerkve).

Znotraj predlaganega projekta, ki bi nadomestil dosedanji »projekt SPRAVA«, predlagamo osrednji preprost manjši projekt vzpostavitve dobre prakse **Muzeja posebnega pomena v Proštiji na Blejskem otoku**. UPASANA SPD je posredovala Ministrstvu za kulturo pisne predloge v zvezi z načrtovano (UPASANA SPD se sklicuje na Sporazum²⁵, ki ga je v zvezi z nepremičninami na Blejskem otoku leta 2008 podpisalo ministrstvo z Blejsko župnijo) postavitvijo »muzeja posebnega pomena« v stavbi Proštija . UPASANA predlaga vzpostavitev sodelovanja širše strokovne in zainteresirane javnosti v postopku oblikovanja predlogov in konsenzualnega odločanja o vsebini muzejske predstavitve in o nadaljnjem sodelovanju in obveznostih ministrstva ter strokovnih služb varstva nepremične in premične dediščine. Ob pogovorih UPASANA z Ministrstvom za kulturo v letu 2014 smo izpostavili nujnost uveljavitve širšega - multidisciplinarnega in državotvornega - koncepta postavitve zbirke »dokumentov in simbolov slovenstva«, ki bi vključevala vse znane zgodovinske etape oziroma prelomne dogodke in odpirala trenutno uveljavljene interpretacije ter do sedaj zapostavljene teme (mdr. pokristjanjevanje, čas dvoverstva, ko sta vzporedno obstajala staroverstvo in krščanstvo, inkvizicije, itd. v enaki meri kot poveljne poboje, nadvlado komunizma idr.) . Muzej posebnega pomena bi na ta način de-facto in metodološko enovito zaznamoval vse etape slovenske državnosti od poselitve do samostojnosti, ter skozi prikaz simbolov in dokumentov vseh znanih obdobj izrazil spoštovanje in priznavanje človekovih pravic, pietete, svobode vesti in vedenj in tako prispeval k novi generaciji sprave.

Z ministrstvom smo se strinjali, da se k sodelovanju pri pripravi omenjenega koncepta v posebno delovno skupino povabi širši krog strokovnjakov iz omenjenih področij, za postavitve muzejske zbirke pa se kasneje zadolži delovna skupina muzealcev pod vodstvom Narodnega muzeja Slovenije. Pozivamo vse skupnosti po ZVS, da na daljši uvrstijo kotirajo simbole in dokumente slovenstva za katere menijo, da so odločilno vplivali ali obeležili razvoj dogodkov v preteklosti. Na ta način

---

²⁵ »Sporazum o zaključku postopka pred Evropskim sodiščem za varstvo človekovih pravic in s tem končanju odprtih vprašanj denacionalizacijskega postopka vračanja nepremičnin Blejskega otoka ter upravljanju in gospodarjenju« iz oktobra 2008.

lahko stkemo dobro prakso evidentiranja ključnih momentov zgodovine od poselitve dalje.

Tako bomo morda nazorno prikazali, kaj je v preteklosti preživela duša naroda; kdo je dušo oblikoval in ustvaril, pa naj bo tema za poseben niz razprav v med-religijskem, med-nazorskim upasanskem dialogu.

Poteze simbolne narave; predlogi Ministrstvu za kulturo

Gostitelju posveta o medverskem dialogu, Ministrstvu za kulturo in Uradu za verske skupnosti predlagamo začetek izvedbe štirih projektov simbolne narave, ki izhajajo iz bele niti pripovedi v pričujočem prispevku:

- Rehabilitacija skladatelja Jakoba Franciška Zupana in premierna uprizoritev Opere Belin.
- Reinterpretacija Franceta Prešerna kot pesnika glasnika verskega premisleka, staroverca in izdelava novega promocijskega gradiva o Prešernovem spomeniku, spomeniku staroverstvu, vključno s citati Ivana Tavčarja ob otvoritvi spomenika!
- Točke-mesta posebnih moči. Ministrstvo za kulturo in lokalne oblasti Rimskokatoliške cerkve v Sloveniji pozivamo, da iz arhivov, ki jih hrani sedež RKC uradno pridobijo razpoložljive listine o dobi pokristjanjevanja, zlasti tiste, ki predstavljajo primarno dokumentacijo in pričevanja o simbolih, svetiščih in točkah posebnih moči ali posebnega pomena, ki so bile v procesu pokristjanjevanja uničene ali prikrite. Pripravljamo večji vse-evropski projekt na to temo in vabimo vse skupnosti po ZVS, da kotirajo predloge za daljši seznam (t.i. Long List) Mest posebnih Moči, ki bi jih lahko v projektu obravnavali.
- Muzejski trg kulturnega centra ob Metelkovi ulici: predlagamo, da Ministrstvo za kulturo začne proces določanja imena za trg, imena, ki bo odsevalo koncentracijo znanja in pregled nad kozmologijami na ozemlju Republike Slovenije. Naravoverci že uporabljamo obredno ime za trg in sicer Svarožji trg: trg iniciacije, rojstva, ustvarjalne iskre kolektivne zavesti.